

1345 21824
MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN

binnenlandse veiligheidsdienst

┌
Aan Zijne Excellentie
de Minister-President,
te
's-G R A V E N H A G E.

└
Uw kenmerk:
Bijlage(n) : 1.
Onderwerp : Machtsstrijd in de CPN.

┌
Ons kenmerk: 1345.595
's-Gravenhage, 8 augustus 1977
President Kennedylaan 25

Hierbij heb ik de eer Uwe Excellentie een rapport aan te bieden
betreffende bovengenoemd onderwerp.

HET HOOFD VAN DE DIENST^h

H.C. Neervoort

Dit rapport bestaat uit 5 blz.

MACHTSSTRIJD IN DE CPN

1. Hoewel de CPN haar zware verkiezingsnederlaag van 25 mei vanaf het begin naar buiten toe heeft toegeschreven aan allerlei extreme factoren (inzonderheid aan de gijzelingsacties in Drente), is er in de boezem van de partij direct al tijdens de evaluatiezitting van het Partijbestuur op 31 mei en 1 juni jl. een ernstig conflict gerezen over de eigenlijke schuldvraag. Inhoudelijk spitste het conflict zich toe op enkele diepgaande meningsverschillen, die al langer in de partijtop latent aanwezig bleken te zijn en die vooral betrekking hebben op de nationale en internationale opstelling van de CPN, het functioneren van de leiding en de ideologische vorming van de leden. Tijdens bedoelde PB-zitting ging ere-partijbestuurder P. de GROOT, gesecondeerd door zijn protégé J. REIDING, de als gast aanwezige IPSO*)-directeur, in de aanval tegen enkele als "parlementaristisch" en "burgerlijk" gediskwalificeerde CPN-prominenten. Het gold met name de heren M. BAKKER en J.F. WOLFF, beiden lid van het Dagelijks Bestuur (DB), dat ook als geheel vanwege zijn innerlijke verdeeldheid niet langer heette te kunnen functioneren. Om de oorzaken van het verkiezingséchec te analyseren werd er een commissie benoemd op voorstel van de heer De GROOT, die daarmee het DB feitelijk buiten spel trachtte te zetten.
2. De bedoeling van het initiatief van de heer De GROOT was kennelijk om in IPSO-verband ten behoeve van de nieuwe onderzoekcommissie een discussiegrondslag te doen uitwerken op basis van een door hemzelf geschreven nieuw statuten-ontwerp inclusief beknopte beginselverklaring. Deze principiële discussiegrondslag zou op een eind van dit jaar te houden partijcongres moeten worden overgenomen om te kunnen fungeren als toetssteen voor de gedragingen van de gewraakte DB-leden, die dan nog slechts zelfkritiek of roeyement zou

*) Instituut voor Politiek en Sociaal Onderzoek, het wetenschappelijk bureau van de CPN, en tevens de enige partijinstelling, waarin de heer De GROOT nog volledige zeggenschap heeft

resten. De 78-jarige partijveteraan wilde daarna, als hij voldoende tijd van leven zou krijgen, proberen met behoud van de continuïteit in de persoon van oudgedienden als DB-lid F. MEIS en mogelijk ook voorzitter H. HOEKSTRA een hele nieuwe lichter kader klaar te stomen door zijn eigen IPSO. Intussen is hij al bezig geweest meer greep te krijgen op partij-apparaat en -eigendommen, waarvan het feitelijk beheer goeddeels in handen is van zijn rivalen in de partijleiding.

3. Deze plannen werden doorkruist doordat het IPSO er (o.a. door vakantieperikelen) niet op korte termijn in slaagde de benodigde kaderleden voor het voorbereidende werk bij elkaar te krijgen en het DB onderwijl de werkelijke bedoelingen van de plannen was gaan doorzien. Tijdens een zitting op 29 juli besloot het DB - overigens tegen de statutaire regels in en buiten aanwezigheid van o.a. De GROOT-aanhanger MEIS - het PB-besluit inzake de onderzoekcommissie ongedaan te maken en zichzelf te belasten met de aan die commissie opgedragen taak. Toen hij zich aldus de pas zag afgesneden, heeft de heer De GROOT blijkbaar gemeend zich met al zijn autoriteit rechtstreeks tot de gehele partij te moeten wenden met een bijdrage in de "algemene discussie", die op 1 augustus door partijvoorzitter HOEKSTRA in De Waarheid werd geopend met een tamelijk gematigd artikel. De bijdrage van de heer De GROOT was - weliswaar zonder namen te noemen - zo provocerend gericht tegen bepaalde CPN-kopstukken, dat het DE het "onmogelijk" vond deze te publiceren "en zeker niet zonder een direct commentaar daarop van de leiding". Niettemin heeft de dagelijkse leiding het niet aangedurfd het stuk ongepubliceerd te laten, zodat ze het op 2 augustus samen met een begeleidend schrijven in De Waarheid liet afdrukken.

4. In zijn artikel verlangt de heer De GROOT onomwonden de vervanging van de zittende partijleiding, die zich de afgelopen jaren gekenmerkt zou hebben door "passiviteit in de klassenstrijd, duldzzaam-

heid tegenover revisionistische invloeden, bedekte vijandigheid tegenover het internationale communisme, lonken naar 'geloofwaardigheid' bij de bourgeoisie". De "revisionistische beïnvloeding en ideologische uitholling" zou o.m. gebleken zijn uit de vrijwel volledige oriëntatie van de partij "op dienstverlenende kringen" en "bevoorrechte" arbeiderskringen onder verwaarlozing van "de overgrote meerderheid der (niet georganiseerde) arbeiders" en van "de massa de (inzonderheid jeugdige) werklozen". In de praktische politiek zou de ideologische verzwakking aan de dag zijn getreden in de dubieuze opstelling van partijvertegenwoordigers inzake de Oosteuropese dissidentenkwestie, hun stilzwijgende steun aan de regering bij het in de doofpot stoppen van de Lockheed- en MENTEN-affaire, hun geneigdheid zich op sleeptouw te laten nemen door de "aan het grote kapitaal onderworpen" vakbewegingsleiding en hun dubbelzinnige houding t.o.v. de "zgn. ontwikkelingshulp".

5. De heer De GROOT ziet in dit alles evenzovele tekenen van "revisionisme", zoals zich dat thans vooral aandient "onder de naam Eurocommunisme", waarvan het kapitalisme zich middels "infiltratie en ideologische beïnvloeding" bedient om de communistische beweging te corrumperen. De kerngedachte van dit rechtse Eurocommunisme is zijns inziens "de integratie met West-Duitsland in een economisch, politiek, en later ook militair blok, tussen de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie, in feite alleen tegen de Sowjet-Unie". Daar stelt de heer De GROOT tegenover dat in de hele nationale en internationale situatie "beslissende" betekenis toekomt aan de duidelijke solidariteit met "de vredespolitiek van de CPSU", die de CPN zich tijdens haar besprekingen in Moskou in april jl. waar "daadwerkelijk tot rechtsnoer" heeft gekozen.

6. De heer De GROOT onderscheidt in het huidige partijbestuur drie richtingen, die zich trouwens nog steeds niet duidelijk zouden hebben uitgesproken. Hij heeft het vooral gemunt op de eerste groep,

die op de oude voet wil doorgaan alsof er niets gebeurd is en die daarom uit alle functies verwijderd dient te worden. Daarmee doelt hij ongetwijfeld op partijbestuurders als M. BAKKER, J.F. WOLFF, J. WOLFF, R. WALRAVEN. Wat hem betreft kunnen de twee andere richtingen, nl. de groep die de fouten wel inziet maar terugschrikt voor een heuse partijstrijd (zoals voorzitter HOEKSTRA) en de groep, die helemaal geen mond opendoet (zoals organisatie-secretaris M.J. HAKS) eventueel na "eerlijke en grondige" zelfkritiek wel weer deelnemen in een nieuw partijbestuur, dat dan echter aangevuld moet worden met andere, strijdvaardig gobleken krachten. Als sleutelfiguren in zo'n nieuwe partijleiding ziet de heer De GROOT waarschijnlijk met name de hem toegewijde beschermelingen MEIS en REIDING, aan wie hij ook de verantwoordelijkheid heeft toegedacht voor de twee volgens hem momenteel prealabele partijtaken, te weten de organisatie van resp. een massale werklozenbeweging en een massabeweging voor de strijd tegen de bewapeningswedloop.

7. Kenmerkend voor de begeleidende brief van het DB is het nageenog geheel ontbreken van inhoudelijk commentaar op de argumenten in de discussiebijdrage van de heer De GROOT, hetgeen nu niet direct wijst op grote overeenstemming in dit hoogste bestuursorgaan. Slechts op enkele formele punten wordt op nogal polemische wijze gereageerd, wat culmineert in het verwijt dat de ere-partijbestuurder distantie neemt van de gehele partijleiding. Daarmee zou hij elke medeverantwoordelijkheid ontkennen voor het gevoerde beleid en zou hij geen enkele bereidheid tonen "tot enig zelfkritisch onderzoek". Met dergelijke opmerkingen zou het DB zeker niet de verwarring in de partijgelederen hebben bezworen, die het juist pretendeert te willen voorkomen.

8. Over de kansen in deze krachtmeting is nog geen afgewogen oordeel te vellen, omdat de werkelijke krachtsverhoudingen binnen de partij als geheel zich nog niet scherp genoeg hebben afgetekend.

Behoort bij brief no. 1345.595

- 5 -

Inzet van de confrontatie is, afgezien van de positie van een aantal partijkoryfeeën en hun aanhang, voornamelijk de keuze van de partij voor een gematigde "eurocommunistische" koers, dan wel voor een meer orthodoxe, op Moskou georiënteerde opstelling. Zelfs is de mogelijkheid van een complete scheuring niet uitgesloten, al zullen betrokkenen - het weinig gelukkige precedent van 1958 voor ogen - zich nog wel een keer bedenken alvorens een echte tegenpartij op te richten.

5 augustus 1977